

Dierplagen in Nederlandse woningen

intenties van bewoners ten opzichte van bestrijding

Tekst: Sara A. Burt, Institute for Risk Assessment Sciences, Faculteit Diergeneeskunde, Universiteit Utrecht & Stefan A. Lipman, Erasmus School of Health Policy & Management, Erasmus Universiteit Rotterdam

Een dierplaag in een woning is een gevaar voor de gezondheid van de bewoners omdat de dieren infecties kunnen overdragen, kunnen bijdragen aan allergieën, en schade aan gebouwen veroorzaken. Hoewel er in vrijwel alle gemeenten mensen wonen die overlast van plaagdieren ervaren, is er heel weinig wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de frequentie van plagen in woningen. Bovendien is heel weinig bekend over wat mensen motiveert om een plaag te bestrijden, mocht die zich voordoen. Het doel van deze studie was om na te gaan hoe vaak bewoners plaagdieren in of om de woning hebben gesignaleerd gedurende het afgelopen jaar en om de intenties van de bewoners ten opzichte van bestrijding in kaart te brengen.

Onderzoeksmethode

Tussen 11 september en 30 november 2015 is er een vragenlijst online gezet via de website van de Universiteit Utrecht. De vragenlijst werd ook verspreid via de websites van de GGD-regio Utrecht, de Vereniging Eigen Huis en op relevante sociale media. Deelnemers is gevraagd aan te geven welke categorieën plaagdieren ze in en om de woning gedurende het voorgaande jaar hebben gezien. Daarnaast kregen ze dertig vragen voorgeschoteld die attitudes van mensen ten opzichte van het bestrijden van plaagdieren onderzochten. Deze vragen waren ontwikkeld op basis van het *health belief model*, een veelgebruikt psychologisch model voor het begrijpen en voorspellen van gezondheidsgedrag. In deze benadering wordt de keuze voor een bepaald soort gezondheidsgedrag bepaald door vijf factoren (zie Figuur 1). Dit model

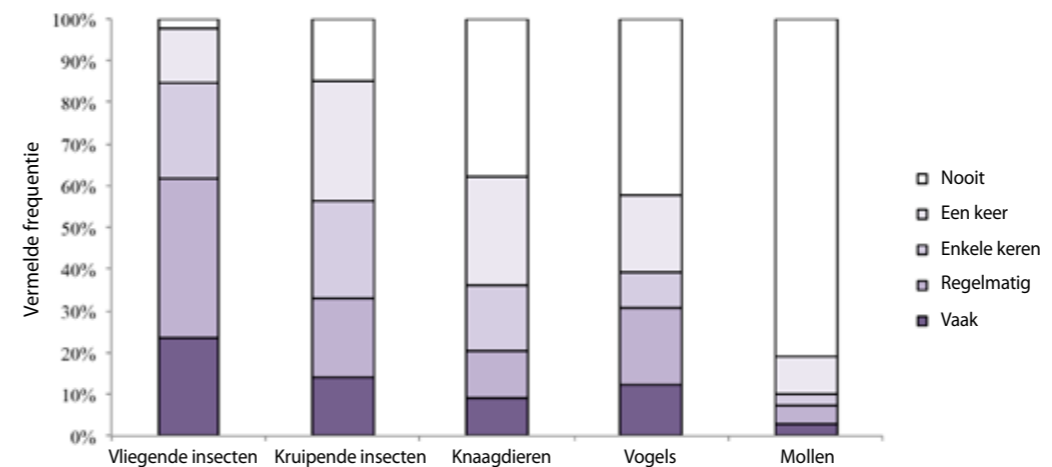
Figuur 1: In het health belief model dragen vijf factoren bij aan de intenties om een bepaalde actie uit te voeren.

wordt bijvoorbeeld gebruikt om preventief gezondheidsgedrag te voorspellen, zoals het deelnemen aan screeningsonderzoek voor bepaalde soorten kanker en keuzes voor of tegen vaccinatie. Met behulp van een vragenlijst is het mogelijk in te schatten welke van de vijf factoren in het health belief model significant bijdragen aan de intenties van mensen om een bepaalde actie uit te voeren. In dit geval ging het om de intentie om een plaag te bestrijden.

Meldingen van plaagdieren gedurende het afgelopen jaar

In totaal hebben 413 mensen de vragenlijst ingevuld. De man-vrouwverhouding was 1:2. De leeftijden waren gelijk verdeeld vanaf jong volwassenen tot en met 50+. De meeste mensen woonden in een rijtjeswoning of een appartement, voornamelijk in stedelijk gebied. Meer dan de helft gaf aan een of meer huisdieren te bezitten. Deze gegevens suggereren dat de deelnemers een redelijke weerspiegeling zijn van de Nederlandse bevolking. De respondenten meldden insecten het vaakst (98%), gevolgd door knaagdieren (62%), vogels (58%) en mollen (20%) (zie Figuur 2). Het was geen verrassing dat bijna alle deelnemers last hadden gehad van vliegende insecten gedurende het jaar.

Figuur 2: Aangegeven frequentie van plaagdieren gesignaleerd in of om de woning gedurende het afgelopen jaar (n=413).

Wel was het aantal mensen dat melding maakte van knaagdieren vrij hoog. Een complicatie bij het aantal meldingen van vogels is dat niet alle vogelsoorten plaagdieren zijn of als plaagdier beschouwd mogen worden. Het kan zijn dat dit het beeld van vogels als plaagdieren bemoeilijkt, waardoor mensen minder geneigd zijn om aan te geven dat ze bereid zijn om vogels te bestrijden.

De intenties om een dierplaag te bestrijden

De uitslagen van de surveyvragen die gesteld zijn met behulp van het health belief model geven aan dat de volgende factoren een significante rol spelen bij de intentie om een plaag te bestrijden:

- percepties van de ernst van ziekten die plaagdieren kunnen overbrengen,
- de nadelen van bestrijding (zoals financiële kosten en hoe moeilijk of ingewikkeld het lijkt), en
- de voordelen van bestrijding (bijvoorbeeld inschattingen van de effectiviteit van plaagdierbestrijding).

Factoren die de intentie om te bestrijden niet significant lijken te beïnvloeden zijn:

- het belang dat men hecht aan de eigen gezondheid, en
- hun gevoel van vatbaarheid voor ziekten.

Deze uitkomsten suggereren dat, om mensen beter te motiveren om een plaag te bestrijden, er informatie gegeven moet worden over de gevolgen van infectieziekten die overgedragen worden via plaagdieren, dat er beter inzicht gegeven moet worden in de kosten en haalbaarheid van bestrijding en dat er meer nadruk wordt gelegd op de voordelen van een bestrijdingsactie. Daarnaast suggereren deze bevindingen

dat het benadrukken van het risico dat men loopt (namelijk de vatbaarheid voor ziekten overgedragen via plaagdieren) en een focus op gezondheid in het algemeen waarschijnlijk niet tot meer plaagdierbestrijding zullen leiden.

Beperkingen in deze studie

De resultaten van de survey zijn gebaseerd op gegevens die vrijwillig gerapporteerd werden door de deelnemers. Dat geeft een zekere onnauwkeurigheid. Beter cijfers zouden verkregen kunnen worden door een deskundige in een aantal willekeurig gekozen woningen een onderzoek te laten doen.

Daarnaast richtten de vragen over bestrijdingsintenties zich op plaagdieren in het algemeen. Het formuleren van een vragenlijst over slechts een enkele categorie plaagdier zou mogelijk nog nauwkeurigere resultaten kunnen opleveren. In deze studie was bijvoorbeeld een bepaalde onzekerheid over de classificatie van vogels mogelijk een zwak punt.

Toekomstig onderzoek

Het is onze intentie deze bevindingen bij gelegenheid te toetsen in een gerandomiseerd experiment om te kijken of het aanpassen van de informatievoorziening over dierplagen inderdaad mensen aanspoort tot effectievere bestrijding in de praktijk. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door verschillende informatiestromen beschikbaar te stellen aan bewoners die een GGD contacteren voor informatie over een muizenplaag, en achteraf na te gaan of de effectiviteit van de bestrijdingscampagne verschilt tussen de verschillende groepen. Daarnaast zou het interessant zijn om dezelfde vragenlijst toe te passen bij specifieke subgroepen van de Nederlandse bevolking, zoals veehouders. ●

Referentie

Lipman S.A., Burt S.A., (2017) Self-reported prevalence of pests in Dutch households and the use of the health belief model to explore householders' intentions to engage in pest control. PLoS ONE 12(12): e0190399. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0190399>